

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 5.12.2007

KOM(2007) 764 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE A EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**STRATÉGIA PRE SILNEJŠÍ A KONKURENCIESCHOPNEJŠÍ EURÓPSKY
OBRANNÝ PRIEMYSEL**

{SEK(2007) 1596}

{SEK(2007) 1597}

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE A EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

STRATÉGIA PRE SILNEJŠÍ A KONKURENCIESCHOPNEJŠÍ EURÓPSKY OBRANNÝ PRIEMYSEL

1. Úvod

Ročný obrat obranného priemyslu Európy je viac než 55 miliárd EUR. Predstavuje približne 30% svetovej výroby a zamestnáva viac než 300 000 zamestnancov. Pred dvadsiatimi rokmi predstavoval skutočný obrat a zamestnanosť takmer dvojnásobok. Od konca studenej vojny došlo k prehodnoteniu obranných stratégií, reštrukturalizácii európskych ozbrojených síl a zníženiu výdavkov na obranu.

Silná európska obranná priemyselná a technologická základňa (ďalej len „EOPTZ“) zostáva naďalej základom európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (ďalej len „EBOP“). Cieľom EBOP je poskytnúť EÚ schopnosť samostatnej akcie, aby mohla reagovať na medzinárodné krízy, bez toho, aby to malo vplyv na akcie zo strany NATO. EOPTZ poskytuje spôsobilosti potrebné nielen na zabezpečenie celosvetovej obrany, ale aj na riešenie nových výziev z hľadiska bezpečnosti. Len konkurencieschopná EOPTZ môže Európe poskytnúť autonómnosť, finančnú dostupnosť a schopnosť spolupracovať pri rozvoji a výrobe obranných zariadení na medzinárodnej úrovni.

Európa má niekoľko spoločností, ktoré sú konkurencieschopné na úrovni EÚ, ako aj na celosvetovej úrovni, a sú schopné udržať sa na svetovej špičke v mnohých segmentoch trhu. Jej priemysel má tiež potenciál zabezpečiť všetky spôsobilosti potrebné pri riešení celosvetových výziev a vybaviť sily konajúce v mene EÚ na celom svete potrebným vysoko výkonným zariadením a systémami. Kľúčovou úlohou je jasne stanoviť spôsobilosti, ktoré by európske ozbrojené sily mali mať, ak chcú tieto výzvy vyriešiť. S cieľom stanoviť priority, pokiaľ ide o potreby spôsobilosti a rozvoja, Európska obranná agentúra (ďalej len „EDA“) v spolupráci s Vojenským výborom Európskej únie vypracúva Plán rozvoja spôsobilostí.

Obranný sektor je technologicky náročný sektor a sprievodné účinky najnovšieho výskumu a vývoja v tejto oblasti sa premietajú aj do iných oblastí. Obrana je prepojená s elektronikou, informačnými a komunikačnými technológiami, dopravou, biotechnológiou a nanotechnológiou. Spoločne sú tieto priemyselné odvetvia zdrojom príležitostí, inovácie a know-how, ktorý stimuluje rast a rozvoj celého hospodárstva.

Okrem toho mnoho nových technológií vyvinutých v rezorte obrany motivovalo aj rast v civilných sektoroch, napríklad globálny systém určovania polohy, internet a systémy pozorovania Zeme. Stále častejšie je to obojsmerný proces, keďže civilné sektory prispievajú aj v rámci obranného sektora (napríklad vývoj softvéru). Táto rozvíjajúca sa vzájomná výmena skúseností je dôležitá z hľadiska európskej Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť.

Navyše je stále ťažšie tento sektor jasne definovať, keďže hranice medzi obranou, bezpečnosťou a civilnými technológiami (napríklad elektronika, telekomunikácie) už nie je možné presne vymedziť. Dôsledkom misií na nastolenie a udržanie mieru a vplyvu terorizmu je stieranie hraníc medzi vnútornou a vonkajšou bezpečnosťou a vznik potreby lepšej koordinácie politiky medzi nimi.

Existujú však jasné náznaky, že prekážkou rozvoja európskeho obranného priemyslu, je neprimeranosť politiky a právneho rámca. Z nedávnej publikácie¹ Európskeho parlamentu sú zrejmé vysoké náklady na „neintegráciu“, s rozdielmi v národnej regulácii, v postupoch udeľovania licencií, v zoznamoch vývozných kontrol, s nedostatočným vzájomným poskytovaním informácií atď. To vedie k byrokracii, duplicite, spomaleniu inovácie, zvyšovaniu cien a nepriaznivo to vplýva na konkurencieschopnosť.

V tomto oznámení sa prezentuje „Stratégia pre silnejší a konkurencieschopnejší európsky obranný priemysel“. Uznáva sa v nej osobitný charakter tohto priemyslu, ako aj osobitosť jeho vzťahu s vládami, ale argumentuje sa, že v záujme dosiahnutia plného potenciálu sa dá urobiť omnoho viac, aby sa zabezpečilo, že pre členské štáty bude z hľadiska nákladov efektívny a efektívnym a účinným spôsobom zabezpečí potrebné spôsobilosti pre EBOP.

2. VÝVOJ NA TRHU S VÝROBKAMI OBRANNÉHO PRIEMYSLU

V tomto sektore dominujú vlády, a to prostredníctvom rôznych úloh ako regulátori, vlastníci, majoritní akcionári, financovatelia výskumu a vývoja a hlavní zákazníci. Do tvorby politiky a regulačného rámca, ktorý musí priemysel uplatňovať, sú však zapojené aj iné strany. Obrannú a bezpečnostnú politiku určuje Európska únia, NATO a jednotlivé členské štáty. Regulačný rámec formujú požiadavky zmluvy, politiky Spoločenstva a členské štáty. Cieľom EDA, v ktorej spoločne pracujú členské štáty a Komisia, je podporovať Radu a členské štáty v ich úsilí zlepšiť európske obranné spôsobilosti a posilniť EOPTZ.

2.1. Finančné podmienky

Vnútroštátne rozpočty na obranu sú hlavným určujúcim faktorom ovplyvňujúcim budúci vývoj obranného priemyslu. Tieto rozpočty odzrkadľujú vnútroštátnu politiku a priority a za posledných 20 rokov od konca studenej vojny sa znížili („výhoda mieru“) o polovicu (z 3,5% HDP v 80-tych rokoch na súčasnú priemernú úroveň 1,75%), čo viedlo k poklesu obratu a zamestnanosti. Podľa EDA² je **nepravdepodobné, že celkové výdavky na obranu v Európe sa zvýšia**. V Európe predstavujú investície do výskumu a technológie, rozvoja a obstarávania omnoho nižšiu časť celkového rozpočtu na obranu ako v Spojených štátoch. Zároveň **vzrástli náklady na vojenské vybavenie a reštrukturalizovali sa ozbrojené sily, čo znamená, že motivácia zlepšiť konkurencieschopnosť a dosiahnuť rentabilitu je ešte silnejšia**.

Zatiaľ čo si v minulosti členské štáty mohli dovoliť udržiavať komplexnú obrannú technologickú a priemyselnú základňu, jednotlivé národné rozpočty na obranu už nie sú schopné financovať vývoj celého spektra vysokokvalitných produktov a nové národné obranné programy sú pomerne zriedkavé.

¹ „Náklady neintegrácie v oblasti bezpečnosti a obrany“.

² Dlhodobá vízia – perspektíva priemyslu, schválené riadiacim výborom EDA v septembri 2006.

Zníženie výdavkov na obranu v Európe má vplyv aj na investície do výskumu a technológie. Hoci je rozpočet na obranu v Spojených štátoch približne dvojnásobný, v porovnaní so všetkými rozpočtami na obranu v rámci EÚ spoločne, 35% z tohto celkového rozpočtu je určených na investície, pričom v Európe je to len približne 20%. Okrem toho Spojené štáty investujú do vývoja a výskumu v oblasti obrany šesťkrát viac než Európa a navyše investície do výskumu a vývoja sú v Európe roztrieštené, čo vedie k duplicite a mrhaniu vzácnych zdrojov.

2.2. Fragmentácia trhu

Napriek tomu, že sa výroba obranných zariadení sústreďuje v šiestich členských štátoch (Nemecko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Švédsko a Spojené kráľovstvo), spoločnosti, ktoré vyrábajú pomocné vybavenie a systémy, je možné nájsť v celej Európe. V priemere však predstavujú výdavky členských štátov na domácej pôde takmer 85% z rozpočtu na vybavenie.

Európske vlády jasne uprednostňujú svoj **vlastný vnútroštátny obranný priemysel**, nielen aby zachovali pracovné miesta a zvýšili investície, ale aj v záujme bezpečnosti dodávky materiálu a informácií. Členské štáty sa zdráhajú prijať skutočnosť, že sa musia na seba vzájomne spoliehať. V dôsledku toho majú výrobcovia z iných členských štátov iba obmedzený alebo žiadny prístup na domáce trhy s výrobkami obranného priemyslu. To spôsobuje značnú duplicitu, ktorá je zrejmá z celkového počtu (89) rôznych zbrojných programov v EÚ, v porovnaní so Spojenými štátmi, kde ich je len 27.

Navyše článok 296 umožňuje členským štátom oslobodenie od pravidiel vnútorného obchodu z dôvodov národnej bezpečnosti. Konkrétne, členské štáty nie sú povinné poskytovať informácie, ktorých sprístupnenie odporuje podľa ich názoru základným záujmom ich bezpečnosti a môžu prijať opatrenia, ktoré sú spojené s „výrobou zbraní, munície a bojového materiálu“ a sú nevyhnutné na ochranu základných záujmov ich bezpečnosti. Takéto opatrenia však nesmú „nepriaznivo ovplyvniť podmienky hospodárskej súťaže na spoločnom trhu výrobkov, ktoré nie sú určené zvlášť na vojenské účely“.

K fragmentácii domácich trhov s tovarom obranného priemyslu v Európe dochádza v dôsledku týchto skutočností:

- Členské štáty vo veľkej miere využívajú článok 296 na **oslobodenie obranných zákaziek od pravidiel obstarávania EÚ** aj keď sa Súdny dvor vyjadril, že využívanie oslobodenia by malo byť obmedzené len na výnimočné, jasne stanovené a individuálne odôvodnené prípady.
- Vnútroštátne systémy na **kontrolu transferov obranných zariadení** v rámci EÚ, ktoré nerozlišujú medzi vývozom do tretích krajín a transferom medzi členskými štátmi. Dôsledkom toho je zbytočná byrokracia, ktorá stojí tento priemysel 400 miliónov EUR ročne. Takéto vysoké náklady okrem toho obmedzujú trhové príležitosti pre konkurenčné subdodávateľské MSP v iných členských štátoch.
- Právne predpisy v oblasti **kontroly strategických prostriedkov obrany**, ktoré niektoré členské štáty za posledné roky vylepšili (napr. Spojené kráľovstvo v roku 2002; Nemecko v roku 2004 a Francúzsko v roku 2005) a ktoré často neberú do úvahy európsky rozmer.

- Nepravidelná a *ad hoc* spolupráca a koordinácia medzi členskými štátmi pri vymedzovaní požiadaviek, výskume a vývoji alebo spoločných výrobných programoch. Nepriaznivé dôsledky stanovovania **obránných požiadaviek** z vnútroštátnej perspektívy ešte zhoršuje používanie neharmonizovaných **noriem**, ktoré spomaľujú spoluprácu pri výskume a vývoji a výrobných programoch.
- Skreslenie spôsobené **kompenzačnými požiadavkami** (kompenzácia objednávok), ktoré mnoho členských štátov stále vyžaduje v súvislosti s obstarávaním na účely obrany. Hoci často pomáhajú udržať výdavky na obranu a v určitej miere odrážajú slabé stránky súčasnej štruktúry európskeho obranného priemyslu a trhov, existuje riziko, že nakupujúce štáty menej zaujíma konkurencieschopnosť výrobku než príťažlivosť navrhovanej kompenzácie.

2.3. Vonkajšie trhy

Európske vlády nie sú obmedzené, pokiaľ ide o ich výber obchodných partnerov v oblasti obrany. Znamená to, že aj keď jasne dávajú prednosť domácim výrobcam, značná časť európskych obranných zariadení sa dováža, a to najmä zo Spojených štátov. Hoci pre výrobcov zo Spojených štátov je väčšina európskych trhov otvorená, ak sa európski výrobcovia snažia vyviesť svoj tovar obranného priemyslu do Spojených štátov, často majú dvere zatvorené. V dôsledku toho je pre obranný priemysel jednotlivých európskych štátov ťažšie rozložiť náklady a udržiavať a rozvíjať ich expertízu v oblasti návrhov.

2.4. Záver

Zlepšenie dlhodobej konkurencieschopnosti je pre európsky obranný priemysel a ambície v oblasti bezpečnosti a obrany Európy veľmi dôležité. Ďalšia adaptácia priemyslu by sa mala zamerať na zvýšenie špecializácie s cieľom dosiahnuť integrovanejší dodávateľský reťazec a konkurencieschopnejšiu EOPTZ.

Doteraz sa adaptácia obranného priemyslu väčšinou uskutočňovala na národnej úrovni. Aj keď v rámci EÚ došlo k niekoľkým úspešným cezhraničným zlúčeniam, prevažná časť európskej spolupráce je zvyčajne vo forme spoločných programov alebo podnikov, ktoré majú obmedzený vplyv na zlepšenie konkurencieschopnosti. Spomalila sa tým konsolidácia, špecializácia, modernizácia a reštrukturalizácia európskeho obranného priemyslu a obmedzilo uvoľnenie kapitálu, ktorý sa mohol využiť produktívnejšie v inom rezorte hospodárstva.

S pokračujúcou adaptáciou priemyslu na nepravidelné nové obranné programy a relatívne nízke výdavky na výskum a investície bude stále nákladnejšie udržať výrobnú kapacitu a zariadenia výskumu a vývoja, ktoré sú strategicky významnejšie, v Európe. Už teraz dochádza k migrácii kapitálu v rámci hľadania lepšej návratnosti investícií v Spojených štátoch a inde.

Tento prístup už nie je možné udržať, ak si chce Európa zachovať dynamickú a silnú EOPTZ. Ak sa nezmení politika, európsky priemysel riskuje, že sa stane marginálnym hráčom zasobujúcim väčšinou neeurópskych primárnych dodávateľov, čím sa ohrozia priemyselné kapacity na autonómny rozvoj spôsobilostí potrebných pre EBOP.

S cieľom zlepšiť súčasný nesúrodý prístup Európy k obrannému priemyslu je **potrebná dynamická stratégia**. Stratégia, ktorá zvýši konkurencieschopnosť obranného priemyslu, pripraví ho na budúce výzvy, podporí jeho kapacity na inováciu, zachová a vytvorí viac kvalitnejších pracovných miest a ďalej rozvinie jeho súčasné silné stránky.

3. OPATRENIA POLITIKY NA POSILNENIE EURÓPSKEHO TRHU S VÝROBKAMI OBRANNÉHO PRIEMYSLU

V tejto kapitole je prezentovaný **široký rozsah opatrení politiky**, v súvislosti s ktorými bude Komisia naďalej úzko a účinne spolupracovať so svojimi partnermi, a najmä s EDA, aby sa dosiahol čo najlepší výsledok. Tieto opatrenia sú určené na skvalitnenie celkovej koordinácie, posilnenie vnútorného trhu s tovarom obranného priemyslu a pomoc v rámci v Európe nevyhnutného procesu prispôsobovania sa a modernizácie.

3.1. Politiky na zlepšenie fungovania vnútorného trhu s výrobkami obranného priemyslu

3.1.1. *Nové právne predpisy*

Pre Komisiu je prioritou zlepšenie fungovania vnútorného trhu s výrobkami obranného priemyslu. K tomuto oznámeniu je preto pripojený návrh smernice o transferoch výrobkov obranného priemyslu v rámci EÚ a smernice o obstarávaní na účely obrany. Účelom týchto dvoch návrhov je prispieť k postupnému vytvoreniu európskeho trhu s obrannými zariadeniami (ďalej len „EDEM“); v rámci ktorého môžu dodávatelia so sídlom v jednom členskom štáte bez obmedzení zásobovať všetky členské štáty. Tieto návrhy poskytujú základný rámec na vytvorenie konkurencieschopnejšieho a silnejšieho obranného priemyslu a mali by byť implementované čo najskôr.

Prostredníctvom odstránenia zbytočnej administratívy uľahčí návrh **smernice o transferoch výrobkov obranného priemyslu v rámci EÚ** transfery. Vlády EÚ obstarávajúce od dodávateľov so sídlom v inom členskom štáte zistia, že bezpečnosť dodávky sa zlepšila. Nové pravidlá výrazným znížením nákladov na žiadosť o licenciu a umožnením, aby systémoví integrátori mohli otvoriť ich dodávateľské reťazce za jasnejších podmienok, zlepšia príležitosti pre konkurenčné malé a stredné podniky (ďalej len „MSP“) na dodávku súčastí alebo subsystémov, čím prispejú k väčšej dynamike európskeho trhu.

Navrhovaná **smernica o obstarávaní na účely obrany** posilní otvorenosť a konkurencieschopnosť trhov s výrobkami obranného priemyslu v rámci EÚ, pričom sa zoberú do úvahy osobitné črty, ako je bezpečnosť dodávky a informácií. Zníži sa tak nesúrodosť regulácie v tejto oblasti. Zvýši sa konkurencia a transparentnosť, čo pomôže MSP dozvedieť sa o subdodávkach a uchádzať sa o ne. Tým, že sa v rámci tejto iniciatívy stanovia nové pravidlá uplatniteľné na obstarávanie zbraní, munície a vojenského materiálu a na určité citlivé nevojenské bezpečnostné položky by sa malo obmedziť využívanie článku 296 na výnimočné prípady, ako sa vyjadril Súdny dvor, a malo by sa nadviazať na opatrenia prijaté Komisiou³ a EDA v snahe podporiť väčšiu otvorenosť trhov s výrobkami obranného priemyslu.

3.1.2. *Ostatné opatrenia*

Fungovanie EDEM-u sa môže ešte zlepšiť prostredníctvom minimalizácie iných **prekážok v súvislosti s integráciou trhu s výrobkami obranného priemyslu**.

³ KOM(2006) 779.

Komisia **podporí používanie spoločných noriem**, aby sa uľahčilo otvorenie trhov s výrobkami obranného priemyslu. Na účely vypracovania „Príručky normalizácie európskej obrany“ zorganizovala spoločné stretnutie zúčastnených strán a spolu s EDA pracujú na tom, aby sa jej používanie rozšírilo. **Členské štáty vyzýva, aby túto príručku pri obstarávaní naplno využívali.**

Účinnosť novej smernice o transferoch v rámci EÚ a smernice o obstarávaní na účely obrany by **podporila väčšiu vzájomnú dôveru medzi členskými štátmi**. Na to je potrebný spoločný režim primeraných záruk s možnosťou overenia, a to z hľadiska financovania technológie a, ak je to potrebné, z hľadiska dodávky. Takýto režim trvalej bezpečnosti dodávky a priemyselných informácií sa bude možno musieť vybudovať postupne, pričom sa začne s tými členskými štátmi, ktoré sú už pripravené akceptovať vzájomnú závislosť, ale v konečnom dôsledku bude cieľom systém pokrývajúci všetky členské štáty. Od roku 2008 začne Komisia **v úzkej spolupráci s členskými štátmi skúmať možnosti vytvorenia systému bezpečnosti informácií EÚ**, ktorý by umožnil výmenu citlivých informácií medzi členskými štátmi a európskymi spoločnosťami. V rámci tejto činnosti sa zväži potenciálny rozsah, obsah a forma takéhoto systému.

Súčasná **nesúrodosť národných právnych predpisov týkajúcich sa kontroly strategických prostriedkov obrany** bráni konsolidácii, odstráneniu duplicity a rozvoju efektívnejších priemyselných odvetví. V budúcnosti by sa tiež mohlo ukázať, že nie je primeraná, pokiaľ ide o **zabezpečenie kontroly prostriedkov obrany v európskejšom dodávateľskom reťazci**. V súvislosti s kontrolou materiálu a iných prostriedkov obrany, ktoré sa pokladajú za kľúčové, je jednoznačne potrebné dosiahnuť správnu rovnováhu medzi slobodou investovania a ochranou bezpečnostných záujmov. V roku 2008 Komisia začne pracovať na **správe definujúcej spôsob vykonávania kontroly prostriedkov obrany v budúcnosti** s cieľom zabezpečiť konkurenciu v oblasti dodávky materiálu na európskej úrovni. Zväži sa v nej celé spektrum možností, ktoré má Európa k dispozícii, aby chránila svoje základné obranné a bezpečnostné záujmy.

Komisia bude naďalej podľa potreby využívať príslušné ustanovenia zmluvy a právne nástroje, ktoré má k dispozícii, aby **zabezpečila spravodlivú súťaž**, pokiaľ ide o tovar obranného priemyslu, a zabránila narušeniu hospodárskej súťaže na trhoch s nevojenským materiálom.

- Z ekonomického hľadiska môže každá **kompenzácia** narušiť fungovanie trhov a spomaliť integráciu európskych trhov s výrobkami obranného priemyslu. Konečným cieľom je vytvoriť také trhové podmienky a štruktúru EOPTZ, za akých už táto kompenzácia nebude potrebná, pričom sa vyvinie úsilie, aby nebola oslabená konkurenčná pozícia európskych podnikov v porovnaní s dodávateľmi z tretích krajín.
- Postupné otvorenie tohto trhu so zlepšenou bezpečnosťou dodávky medzi členskými štátmi a pravidlá obstarávania uplatniteľné v celej EÚ zvýšia transparentnosť a mali by obmedziť potrebu využívať článok 296. V kontexte vytvárania otvorených trhov je však **ešte dôležitejšie, aby sa zabezpečili rovnaké podmienky pre všetkých**. Preto, ak sa má vybudovať potrebná vzájomná dôvera, malo by sa zabezpečiť, aby bola pomoc poskytnutá obrannému priemyslu jednotlivých štátov úplne transparentná.

3.2. Politiky na zlepšenie celkovej koordinácie

Členské štáty musia prevziať zodpovednosť a spoločne EBOP poskytnúť priemyselné a technologické nástroje, ktoré potrebuje. Napriek tomu, že vojenská spôsobilosť je záležitosťou členských štátov, mohli by sa usilovať o čo najlepšie výsledky prostredníctvom spoločného využívania a spájania zdrojov európskych civilných a vojenských programov, používania viacúčelovej technológie a spoločných noriem, aby sa umožnili nákladovo efektívnejšie riešenia.

3.2.1. *Vzájomné spájanie dopytu*

Je potrebná **stála výmena nápadov, pokiaľ ide o plánovanie a investície v oblasti obrany**. To znamená, že členské štáty by mali byť voči sebe transparentné a ochotné sústrediť sa na menej aktivít než v súčasnosti, najmä by sa mali zamerať na centrá excelentnosti, ktoré by mali vzniknúť najmä na základe trhom riadeného procesu. Vzhľadom na dlhodobý časový harmonogram, pokiaľ ide o výskum a vývoj, životnosť výrobku a modernizáciu v čase prevádzky, v oblasti obrany, je v záujme koordinácie dopytu nevyhnutným prvým krokom **zosúladienie harmonogramu obstarávania členských štátov**. EDA v súčasnosti pracuje na spôsoboch riešenia tejto otázky. Navyše zabezpečenie vzájomnej transparentnosti medzi členskými štátmi v súvislosti so strednodobým plánovaním v oblasti obrany by umožnilo identifikáciu príležitostí na spoločné investičné projekty, spoločné nadobúdanie a koherentnú špecializáciu úloh. EDA už začala **zhromažďovať informácie o výdavkoch členských štátov na obranu s cieľom poskytnúť viac možností na koordináciu investícií a vzájomné spájanie dopytu**. Tento vývoj by mohol viesť aj k stanoveniu európskych programov spolupráce, ako sú napríklad programy v súčasnosti implementované prostredníctvom „Organisme Conjoint de Coopération en matière d'Armement“ (OCCAR).

3.2.2. *Spájanie investícií do výskumu a vývoja*

V súčasnosti predstavujú výdavky Európy na výskum a vývoj menej než 5% rozpočtov jej vlád na obranu⁴. Zvýšenie **podielu výdavkov na obranu určeného na výskum a vývoj by zlepšilo konkurencieschopnosť**, keďže by to povzbudilo inovatívnu kapacitu európskeho obranného priemyslu. Zároveň by sa mali hľadať spôsoby **vzájomného spájania zdrojov na výskum a vytváranie sietí** na všetkých úrovniach v oblasti obrany - politickej, priemyselnej a vedeckej. Je to obzvlášť dôležité vzhľadom na vplyv spoločného výskumu na konvergenciu trhov v budúcnosti.

V rámci výskumu v oblasti obrany sa vyvíjajú technológie, ktoré sú vo fázach pred vývojom špecifických aplikácií často veľmi podobné ich civilným obdobám. S cieľom predísť zbytočnej duplicite a vzhľadom na požiadavky a priority politiky, pokiaľ ide o civilnú bezpečnosť a obranu, ktoré sa môžu líšiť, by bolo užitočné systematicky identifikovať **synergie medzi programami výskumu a vývoja**, napríklad medzi programom výskumu bezpečnosti v rámci siedmeho rámcového programu a činnosťami výskumu v oblasti obrany plánovanými a koordinovanými EDA.

⁴

9 miliárd EUR z celkového rozpočtu 193 miliárd EUR v roku 2005 pre EÚ-24.

Okrem toho v septembri 2007 bolo vytvorené **Európske fórum pre výskum bezpečnosti a inovácie** (ďalej len „ESRIF“). V rámci tohto fóra bude v roku 2009 predstavený Spoločný program výskumu bezpečnosti, ktorý poskytne usmernenie pri plánovaní výskumu bezpečnosti na európskej úrovni, ako aj na národnej úrovni. ESRIF posilní aj verejno-súkromné komunikačné kanály v oblasti európskeho výskumu bezpečnosti a zvýši transparentnosť a koordináciu medzi rôznymi prebiehajúcimi programami a iniciatívami.

3.2.3. Posilnenie pozície MSP

Pozíciu MSP posilnia už samotné opatrenia uvedené v bode 3.1.1. Boli zavedené aj osobitné ustanovenia na posilnenie účasti MSP na siedmom rámcovom programe pre výskum v tematickej oblasti zameranej na výskum bezpečnosti a v rámci iniciatívy „Výskum v prospech MSP“ vrátane zvýšenia maximálnej výšky preplatenia pre MSP z 50% na 75% a zavedenia zjednodušených pravidiel účasti. S cieľom pomáhať MSP v hľadaní a využívaní trhových príležitostí **EDA vypracovala kódex najlepších postupov v dodávateľskom reťazci (CoBPSC) a „e-portál“** ako doplnok ku kódexu správania pri obstarávaní obranných zariadení⁵. Komisia bude starostlivo sledovať implementáciu CoBPSC, ktorý vypracovala EDA, a po jeho prijatí implementáciu smernice o obstarávaní na účely obrany.

3.3. Sprievodné politiky

Uvedené opatrenia prispievajú v rámci konkurencieschopnosti európskeho obranného priemyslu, čo prinesie viac spolupráce, špecializácie a inovácie. V dôsledku konkurencieschopnejších trhov budú vznikať silnejšie spoločnosti vytvárajúce nové vysokokvalitné pracovné miesta.

3.3.1. Otváranie zahraničných trhov

Silný, konkurencieschopný európsky obranný priemysel by mal ťažiť aj z **hospodárskych príležitostí mimo EÚ**. Hoci by sa mal brať do úvahy možný vplyv odlišných národných vývozných politík, väčší predaj na tretích trhoch by zvýšil ziskovosť a návratnosť investícií do výskumu a vývoja, výrobných zariadení a ľudského kapitálu. V súčasnosti je európsky obranný priemysel v podstate vylúčený zo zásobovania trhu Spojených štátov, s výnimkou zariadení s hlavným sídlom v Spojených štátoch, a to v dôsledku regulácie s cieľom ochrany národnej bezpečnosti, ustanovení o obrane v rámci iniciatívy „Kupujte americké výrobky“ a iných opatrení. Z tohto dôvodu **je pre európsky obranný priemysel ťažké využívať hospodárske príležitosti v Spojených štátoch**, pričom pre spoločnosti zo Spojených štátov je prístup na európske trhy jednoduchší.

Ak chce Európa zlepšiť svoj prístup na trh v Spojených štátoch je dôležité **zabezpečiť, aby sa európsky obranný priemysel z hľadiska inovácie a kvality vyrovnal svojim konkurentom v Spojených štátoch**. Európskejší prístup k spolupráci na domácej pôde je prvým krokom k zníženiu európskej technologickej závislosti. Najmä spoločná činnosť v oblasti **identifikácie a rozvoja kľúčových technológií a priemyselných spôsobilostí a ich zabezpečení** by výrazne zvýšila kredibilitu EÚ a znížila zaťaženie vyplývajúce z obmedzení v rámci ITAR (medzinárodný obchod so zbraňami).

⁵ <http://www.eda.europa.eu/ebbweb/>

Význam trhu Spojených štátov by nemal odvádzať pozornosť od potenciálnych nových výziev a príležitostí, ktoré predstavujú rýchlo sa rozvíjajúce hospodárstva, a od potenciálneho opätovného príchodu iných významných konkurentov. S cieľom zabezpečiť, aby európske spoločnosti mali prospech z týchto hospodárskych príležitostí, **Komisia**, konajúca na základe kódexu správania sa EÚ pri vývoze zbraní, **nedávno predstavila obnovenú stratégiu prístupu na trh v rastúcich hospodárstvach**⁶. Na základe tejto iniciatívy bude Komisia riešiť základné prekážky v súvislosti so zahraničnými trhmi s výrobkami obranného priemyslu identifikované v databáze prístupu na trh.

3.3.2. Riadenie zmien

Nevyhnutnou súčasťou priemyselnej politiky je predvídanie a riadenie zmien. Hoci priemysel úspešný v riešení výziev trhu vytvorí nové príležitosti a prinesie výhody, **v špecifických regiónoch a/alebo v súvislosti so špecifickými kategóriami pracovníkov môžu stále vzniknúť náklady na prispôbenie vrátane straty pracovných miest.**

Potenciálne hospodárske a sociálne dôsledky ďalšej integrácie trhu v sektore obrany by sa mali riešiť prostredníctvom aktívneho sociálneho dialógu, ktorý uľahčí riadenie zmien a reštrukturalizáciu. Niekoľko reforiem prijatých na základe Akčného plánu štátnej pomoci 2005 týkajúceho sa okrem iného regionálnej pomoci a pomoci na podporu vzdelávania môže pri predvídaní a riešení štrukturálnych zmien tiež pomôcť, podobne ako štrukturálne fondy, a najmä Európsky sociálny fond.

3.3.3. Zlepšenie riadenia európskeho trhu s výrobkami obranného priemyslu

Vytvorenie **EDA** potvrdilo zámer Európy poskytnúť účinný rámec na podporu a posilnenie spolupráce v zbrojárstve a rozvoja obranných spôsobilostí.

Členovia riadiaceho výboru EDA Komisie uznávajú svoju úlohu v tejto citlivej oblasti a toto členstvo poskytuje pevný základ na koordináciu opatrení týkajúcich sa rôznych činností. Okrem toho EDA a Komisia majú spoločný záujem: EÚ potrebuje konkurencieschopný obranný priemysel, pre ktorý je naopak nevyhnutný európsky trh.

Plný potenciál EÚ je možné využiť iba ak existuje účinná spolupráca medzi všetkými zainteresovanými stranami. Riešenie spočíva v štruktúrovanom dialógu s kompetentnými orgánmi členských štátov v rámci druhého piliera EÚ a EDA, pri existujúcom rozdelení kompetencií, s cieľom optimálne využiť synergie medzi všetkými aspektmi politiky, ktoré majú vplyv na konkurencieschopnosť obranného priemyslu.

V tejto súvislosti by EÚ mala mať k dispozícii primeraný mechanizmus, ktorý na európskej úrovni zabezpečí zváženie **výziev a kľúčových otázok v oblasti bezpečnosti a obrany vrátane priemyselnej konkurencieschopnosti, pričom zohľadní existujúcu národnú expertízu, napríklad expertné skupiny.** Komisia spolu so zainteresovanými stranami preskúma najlepší spôsob, ako to dosiahnuť.

⁶ KOM(2007) 183.

4. ZÁVER

Je čas prijať rúzne opatrenia na posilnenie konkurencieschopnosti obranného priemyslu jednotlivých európskych krajín. Jednoducho povedané, ak budeme pokračovať súčasným smerom, európski občania budú naďalej platiť príliš veľa a dostávať príliš málo, pokiaľ ide o ich obranu a bezpečnosť, a európsky obranný priemysel stratí svoju konkurenčnú výhodu.

Stratégia predstavená v tomto oznámení prinesie lepšie podmienky pre európsky obranný priemysel, aby bol pripravený na budúce výzvy, a to zvýšením jeho konkurencieschopnosti, podporou inovácie a stavania na jeho súčasných silných stránkach, vytvorením spravodlivejšieho trhu a zachovaním a vytvorením vysokokvalitných pracovných miest. Účelom tejto stratégie je zabezpečiť, aby bol európsky obranný priemysel schopný pre EBOP zabezpečiť najlepšie spôsobilosti.

V záujme podpory koordinácie celkovej politiky na posilnenie vnútorného trhu pre európsky obranný priemysel musia členské štáty, EDA a Komisia prijať potrebné opatrenia, a to na individuálnej aj spoločnej úrovni. Príspevok Komisie v rámci tohto spoločného cieľa je opísaný v tomto oznámení.